

Ekonomická olympiáda

Ekonomická olympiáda 2021/2022

Test celoslovenského finále a kľúč

SÚŤAŽ REALIZUJE

INESS

PARTNERI PROJEKTU

Pokyny pre študentov:

Test obsahuje **štyri** časti. Otázky v prvej časti obsahujú iba jednu správnu odpoveď, za ktorú môžete získať 5 bodov. Za chybnú odpoveď sa body neodčítavajú. Ďalšie tri časti obsahujú vždy jednu otvorenú otázku, kde je potrebné aby ste argumentovali, svoje odpovede odôvodnili, uvádzali príklady, a pod. Cieľom je ukázať, že viete uvažovať ako ekonómovia, nie to, že viete prepísať poučku.

Na test je vyhradených 60 minút.

Organizátorom Ekonomickej olympiády je **INESS - Inštitút ekonomických a spoločenských analýz**. Konceptiu Ekonomickej olympiády vytvoril Inštitút ekonomického vzdelávania (INEV), test celoslovenského kola vytvoril INESS, za odborného dohľadu členov Odbornej rady Ekonomickej olympiády na Slovensku.

Kontakt:

INESS – Inštitút ekonomických a spoločenských analýz

Na Vršku 12, 811 01 Bratislava

tel.: +421 2 5441 0945, iness@iness.sk

www.iness.sk / www.ekonomickaolympiada.sk

Časť 1 (25 bodov)

1. Centrálné plánované hospodárstvo v Československu sa vyznačovalo najmä:

a) konkurencieschopným poľnohospodárstvom, ktoré vďaka kolektivizácii dosahovalo úspory z rozsahu a mimoriadnu produktivitu, a zabezpečovalo tak sebestačnosť v kľúčových komoditách

b) rozvinutým priemyslom, ktorý vďaka štátnemu vlastníctvu dokázal pokryť technologické potreby občanov za veľmi výhodné ceny

c) colnou úniou s krajinami RVHP, v rámci ktorej dochádzalo k voľnému pohybu pracovnej sily, kapitálu a tovarov, a tým k ekonomickému rozvoju celého regiónu

d) štátnym vlastníctvom a rozhodovaním, ktoré viedlo k neoptimálnej alokácii zdrojov a chudobe

e) vysokými výdavkami na zbrojenie a zdravotníctvo, ktoré spôsobili, že kolabovala ekonomika

2. USA plánuje zaviesť clo na dovoz ocele vo výške 25 %, pre EÚ a USA to môže znamenať:

a) Zníženie importov ocele do USA, zvýšenie príjmov do federálneho rozpočtu USA, zvýšenie nákladov v stavebníctve v USA

b) Zvýšenie importov ocele do USA, zníženie príjmov do federálneho rozpočtu USA, zníženie nákladov v stavebníctve v USA

c) Zvýšenie exportov ocele z EÚ do USA, zníženie príjmov do rozpočtu EÚ, zvýšenie nákladov v stavebníctve na trhu EÚ

d) Zníženie importov ocele do USA, zníženie príjmov do federálneho rozpočtu USA, zníženie nákladov v stavebníctve v USA

e) Zníženie importov ocele do EÚ, zvýšenie príjmov do federálneho rozpočtu USA, zvýšenie nákladov v stavebníctve na trhu EÚ

3. Najväčšiu časť verejných príjmov na Slovensku z nasledujúceho zoznamu tvoria:

a) transfery z EÚ

b) daň z pridanej hodnoty

c) spotrebné dane

d) sociálne odvody

e) zdravotné odvody

4. Pred sto rokmi bola reálna mzda holičov/kaderníkov oveľa nižšia než dnes. Jej nárast môžeme vysvetliť tým, že:

a) narástla produktivita práce v tejto profesii, najmä vďaka počítačom a robotom (holiace strojčeky, fény a pod.), ktoré kaderničky/holiči používajú

b) odborové zväzy kaderníkov a holičov si vypracovali pomerne silné postavenie, tak mali možnosť tlačiť na rast sektorových miezd

c) klesali ceny aj mzdy v celej ekonomike

d) rástli reálne mzdy v priemysle vďaka technologickému pokroku a akumulácii kapitálu, pričom zamestnanci z priemyslu ich sčasti míňali na kadernícke služby. Vyššie mzdy v priemysle sa odrazili aj v iných odvetviach, v opačnom prípade by dochádzalo k presunu pracovnej sily

e) mzdy kaderničok/holičov boli postupne dotované vládou, napríklad vo forme vyšších daňových úľav, aby nedokázalo k roztváraní nožníc so zvyškom ekonomiky

5. Jarka očakáva, že pri 5 % p.a. jej investícia o 5 rokov prinesie 10 000 eur. Aká je súčasná hodnota Jarkinho vkladu?

a) približne 7 800 eur

b) približne 2 000 eur

c) približne 9 000 eur

d) približne 9500 eur

e) Súčasnú hodnotu Jarkinho vkladu nie je možné odhadnúť.

Časť 2 (25 bodov)

Ľudí v mnohých krajinách v posledných mesiacoch zasiahla inflácia. Vlády sa ju snažia tmiť rôznymi opatreniami. Maďarsko s cieľom znížiť ceny benzínu zaviedlo cenový strop (maximálne ceny) na pohonné hmoty.

a) Do grafu zakreslite, ako cenový strop ovplyvní dopytované a ponúkané množstvo benzínu. Slovné popíšte, aké ekonomické efekty má táto regulácia.

Niektorí politici odporúčajú, aby krajiny zastavili export potravín, s cieľom zabezpečiť dostatok pre domáce obyvateľstvo. Slovensko je pestovateľom pšenice, až 2/3 produkcie smerujú na export.

b) Do grafu zakreslite, ako by zákaz exportu pšenice vo všetkých krajinách ovplyvnil dopyt a ponuku na slovenskom domácom trhu v krátkom a dlhom období. Graf slovné popíšte a vysvetlite, prečo toto opatrenie môže poškodiť domácich výrobcov a spotrebiteľov.

a)

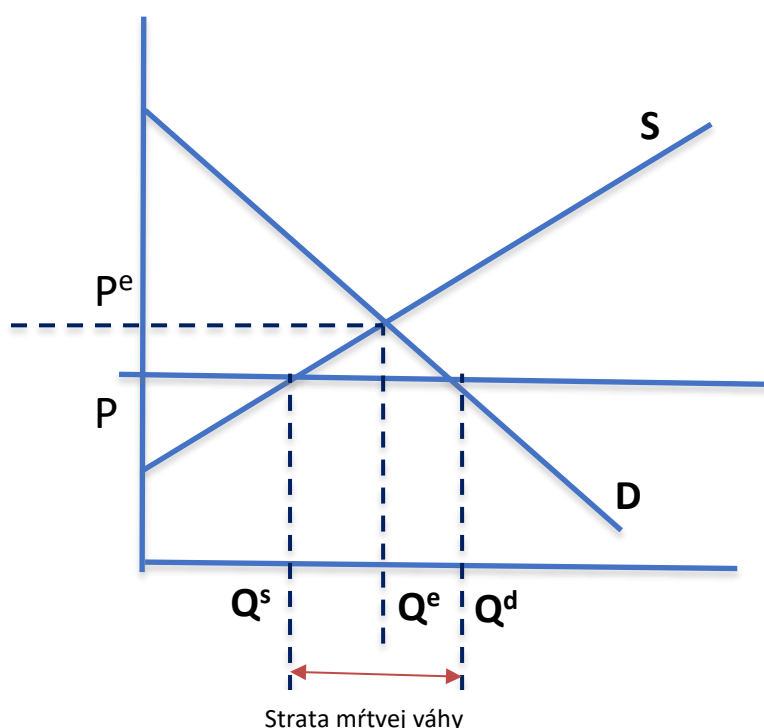

b)

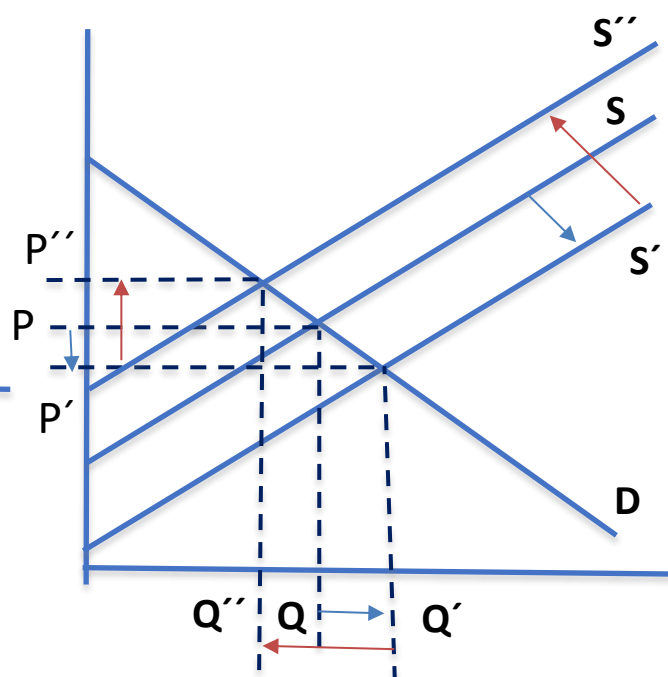

Riešenie:

a)

b)

Cenový strop – zavedením cenového stropu (P), ktorý je nižší ako trhovú cenu (P^e), dôjde k nedostatku na trhu. Dopytované množstvo (Q^d) je pri nižšej cene vyššie ako je ponúkané množstvo (Q^s). Dochádza tak k strate mŕtvej váhy (neefektivite na trhu). **(3 body)**

Zákaz exportu – v krátkom období spôsobí zvýšenie ponuky na domácom trhu (posun S na S'), čím klesne cena pšenice (z P na P'). Mnohí pestovatelia kvôli nižšej cene však v dlhom období prestanú s pestovaním pšenice, čím sa obmedzí ponúkané množstvo (z Q na Q'') a cena opäť vzrastie (z P' na P''). Keďže až 2/3 produkcie smeruje na export, je predpoklad, že pestovatelia, ktorí predávali do zahraničia, svoje podnikanie presmerujú na pestovanie iných komodít alebo ukončia podnikanie. Spotrebiteľov toto opatrenie poškodí, keďže im v konečnom dôsledku vzrastie cena pšenice (menšia ponuka s vyššou cenou). **(4 body)**

Správne nakreslený graf a) so správnym označením osí a pohybov – **9 bodov**

Správne nakreslený graf b) so správnym označením osí a pohybov – **9 bodov**

Akákoľvek iná, logicky správna úvaha + 1 bod, maximum za úlohu však nesmie presiahnuť 25 bodov.

Časť 3 (25 bodov)

V roku 2022 Ruská armáda zaútočila na Ukrajinu, následne boli na Rusko uvalené ekonomické sankcie (čiastočné odpojenie od systému SWIFT, zákaz dovozu vybraných tovarov, zákaz investícií a iné). Medzinárodné firmy začali hufne zatvárať svoje pobočky, iné spoločnosti prestali do Ruska dovážať.

- a) Popíšte na príkladoch aspoň 3 odvetví (energetika, stavebníctvo, potravinárstvo, bankovníctvo, doprava a pod.) ako sankcie ovplyvnia ekonomiku Ruska. Ako ich pocítia bežní Rusi?
- b) EÚ dováža z Ruska najmä plyn a ropu. Popíšte, aké ekonomické dopady by malo úplne odpojenie európskeho trhu od ruského plynu.

Riešenie:

a) Energetika – pokles dopytu po ruských surovinách ako je plyn, ropa, kovy. Pokles príjmov a cien akcií firiem, ktoré sú zaangažované v tomto biznise. Hrozba rastúcej nezamestnanosti v týchto odvetviach.

Stavebníctvo – sekundárny dopad cien surovín na výrobu stavebných materiálov – vyššie ceny, vyššie náklady pre stavebný sektor. Niektorí investori kvôli vyšším cenám prehodnotia svoje zámery. Sankcie ovplyvnia aj dostupnosť technológií (stroje, vozidlá, pumpy, atď) zo zahraničia, čo opäť skomplikuje a predraží stavby.

Potravinárstvo – hlavne dopad na dovoz potravín, ktoré sa v Rusku nepestujú a dopad na výrobu v potravinárstve. Medzinárodné firmy, ktoré v Rusku majú postavené svoje závody v dôsledku sankcií svoju výrobu obmedzia alebo zrušia.

Bankový sektor – odpojenie od systému SWIFT skomplikuje fungovanie bankám v Rusku ako aj ich klientom. Banky, ktoré majú v portfóliu európske či americké aktíva, majú sťažené podmienky.

Doprava – nedostatok súčastok v leteckej či železničnej doprave. Chýbajúce technológie skomplikujú prevádzku verejnej dopravy.

Bežní Rusi – drahšie alebo nedostupné služby.

b) Úplné odpojenie od ruského plynu by malo v rámci EÚ rôzne dopady – niektoré krajiny sú energeticky viac závislé od dovozu plynu z Ruska (v prípade Slovenska pochádza takmer 100% dodávok z Ruska), iné menej (krajiny západnej Európy ako napr. Holandsko). V prípade pozastavenia bude teda aj tento efekt rozdielny, pokiaľ nedôjde k regulácii spotreby na európskej úrovni. Krajiny, ktoré sú viac závislé budú aj viac nútené hľadať iné zdroje a investovať do alternatívnych zdrojov (tepelné čerpadlá, kotle na tuhé palivá, a pod.).

Odpojenie znamená, že plyn bude nutne drahší, keďže ponuka bude obmedzená. Firmy v priemysle – veľkí spotrebitelia plynu budú čeliť vyšším nákladom, tí, ktorí to nebudú môcť pretaviť do vyšších cien, budú skôr alebo neskôr nútení skončiť.

Časť a) za každé odvetvie, so správnym popisom dopadov **5 bodov**

Časť b) správne uvedenie faktov, že závislosť od ruského plynu je asymetrická **5 bodov**, dopady na spotrebiteľov a firmy **5 bodov**.

Každá iná, logicky správna úvaha +1bod, maximum za úlohu nesmie presiahnuť 25 bodov.

Časť 4 (25 bodov)

V posledných dvoch rokoch sme svedkami nielen silného rastu cien nehnuteľností na Slovensku, ale postupne aj nárastu cien stavebných prác a materiálu na výstavbu. Priemerná cena nehnuteľností vzrástla z 1464 eur/m² v roku 2018 na 2092 eur/m² v roku 2022. Pani Veselá si kúpila v roku 2018 dom za 200 000 eur. V tom istom roku uzavrela poistenie nehnuteľnosti a v poistnej zmluve uviedla túto sumu ako hodnotu nehnuteľnosti (poistnú sumu). Začiatkom roka 2022 došlo k požiaru v nehnuteľnosti. Škoda bola vyčíslená na 57 100 eur.

- Vypočítajte súčasnú hodnotu nehnuteľnosti pani Veselej po zohľadnení rastu cien.
- Vypočítajte, aké poistné plnenie vyplatí poisťovňa pani Veselej. Svoju odpoveď odôvodnite.
- Aký je rozdiel medzi poistením nehnuteľnosti a poistením domácnosti? Vysvetlite na príklade z praxe.

Riešenie:

a) Výpočet približnej rozlohy domu: Cena nehnuteľnosti v roku 2018 / priemerná cena za m² => $200\,000/1464 = 136,60$ m².

Výpočet súčasnej ceny: $136,60\text{ m}^2 * 2092\text{ eur/m}^2 = \mathbf{285\,792,3\text{ eur}}$.

b) Pri výpočte poistného plnenia je nutné zohľadniť aktuálnu hodnotu nehnuteľnosti a zistiť, či náhodou nedošlo k podpoisteniu.

Ak je v čase poistnej udalosti zistené, že poistná suma stanovená poisteným je nižšia ako poistná hodnota poistenej veci, tak poisťovateľ poskytne poistné plnenie, ktoré je znížené v rovnakom pomere ku škode, v akom je poistná suma k poistnej hodnote (podpoistenie).

Poistná suma = 200 000 eur

Súčasná skutočná hodnota nehnuteľnosti = 285 792,3 eur

Koeficient podpoistenia => $200\,000 / 285\,792,3 = 0,7$

Zistená výška škody = 57 100 eur.

Základ pre poistné plnenie = $57\,100 * 0,7 = \mathbf{39\,970\text{ eur}}$.

Poist'ovňa prizná pani Veselej pravdepodobne nižšie poistné plnenie, keďže jej dom je podpoistený (poistná suma nezodpovedá skutočnej poistnej hodnote nehnuteľnosti). Namiesto plnej skutočnej výške škody jej prizná nižšiu sumu – cca 39 970 eur.

c) **Poistenie nehnuteľnosti** – podľa názvu chráni nehnuteľné časti stavby, ako sú múry domu, strecha, podlahy, strop, okná, dvere atď. **Poistenie domácnosti** - chráni hnutel'ny majetok, ako napr. nábytok, domáce spotrebiče, šaty a pod.

Pokiaľ dôjde napríklad k povodni, pri poistení nehnuteľnosti poist'ovňa preplatí škodu na múroch domu, avšak nie na elektrospotrebičoch v dome (tie by boli súčasťou poistenia domácnosti).

a) Správny výpočet **3 body**, slovné vysvetlenie **2 body**

b) Vypočítanie koeficientu podpoistenia **5 bodov**, správne vypočítanie základu pre poistné plnenie **5 bodov**. Slovné odôvodnenie **5 bodov**.

c) Správne vysvetlenie poistenia nehnuteľnosti **3 body**, poistenie domácnosti **2 body**.

Každá iná, logicky správna úvaha +1bod, maximum za úlohu nesmie presiahnuť 25 bodov.

-- Koniec testu --